

Oscar Khan

EUHK30

Kandidatuppsats i Europastudier

Handledare: Niklas Bernsand

VT 2026

Mellan världsarv och turistdestination

*En kvalitativ innehållsanalys av Unescos och Italiens
framställningar av världsarvets bevarande, turism och
hållbarhet i Venedig*

LUNDS
UNIVERSITET

Abstract

The World Heritage Site Venice and its Lagoon faces major challenges to its conservation, mainly those of mass tourism and climate change. This thesis examines how Venice is represented and managed as a World Heritage Site in official reports by Unesco and Italy, with a particular focus on conservation, tourism and sustainability. The study is conducted through a qualitative content analysis of Unesco's *State of Conservation of Properties Inscribed on the World Heritage List* from 2025 and Italy's *State of Conservation Report by the State Party* from 2026. The analysis focuses on how challenges facing the World Heritage Site are described, which solutions are presented, and how tensions between the conservation of Venice's OUV, the economic importance of tourism, the city's social sustainability and environmental challenges are made visible in the source material. The results show that Unesco and Italy mainly convey the same areas of concern, but that there is a clear difference which lies mostly in their differing depictions of the situation. Unesco repeatedly emphasizes the lack of management, insufficient implementation and need for stricter regulation. Furthermore, Unesco stresses the risks posed to the site's OUV, Outstanding Universal Value. However, the Italian state party instead highlights ongoing measures, technical solutions and the development of new management tools as signs of positive progress. This tension is especially evident in relation to the subject of tourism, as Venice's tourism is represented as an economic resource as well as a threat to the city's social sustainability and OUV. The analysis further demonstrates that climate change and the ecological balance of the lagoon are integral components in the long term conservation of Venice. The thesis concludes that Venice and its Lagoon should be understood as a World Heritage Site where heritage politics, sustainable development and economic interests are constantly negotiated.

Nyckelord: Venedig, Unesco, Världsarv, Hållbarhet, Authorized Heritage Discourse (AHD), Turism, Klimatförändringar, enastående universellt värde (OUV), Kulturarvsförvaltning

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	3
1. Inledning	4
1.1 Syfte och frågeställningar.....	5
1.2 Tidigare forskning.....	6
2. Teori	7
2.1 Hållbarhet.....	8
2.2 Kultur och kulturarv.....	9
2.3 Laurajane Smiths teori om kulturarv.....	10
2.4 Världsarv.....	10
3. Metod	13
3.1 Kvalitativ innehållsanalys.....	13
4. Material och avgränsningar	14
4.1 Material.....	15
4.2 Avgränsningar.....	15
5. Bakgrund	15
5.1 Venedig som historisk stad och världsarv.....	15
5.2 Unesco.....	18
5.3 Unescos kritik och frågan om hotade världsarv.....	19
5.4 Turismens utveckling och konsekvenser i Venedig.....	20
5.5 Klimatförändringar och fysisk sårbarhet.....	22
6. Analys	24
6.1 Bevarande, OUV och styrning av världsarvet.....	24
6.2 Turism som hot, resurs och styrningsproblem.....	28
6.3 Klimatförändringar och lagunmiljö.....	30
7. Slutsatser	33
8. Referenslista	35
9. Analysmaterial	41

1. Inledning

Venedigs långa och omfattande historia kan spåras bakåt i tiden ända till 400-talet e.Kr., då staden grundades fördelat på 118 små öar. På 900-talet utvecklades staden till en framstående sjömak¹ och under senmedeltiden höll Venedig rollen som den mest framstående hamnstaden i Europa samt den kulturella och kommersiella länken till Asien. Idag utgör Venedig ett av världens mest ikoniska kulturarv och staden är en av världens äldsta kultur- och turistmetropoler.² År 1987 skrevs Venedig och dess lagun in på Unescos lista över världsarv med grund i dess särskilt stora universella värde och exceptionella kulturella betydelse. Samtidigt står staden inför betydande utmaningar som hotar dess långsiktiga bevarande. Tydligast är effekterna av massturism och klimatförändringar, vilka påverkar både stadens fysiska struktur samt sociala hållbarhet.³

Varje dag besöks Venedig av nästan 98 000 turister, varav en majoritet är dagsbesökare.⁴ Sedan september 2023 finns det fler sängar för turister än det totala antalet invånare i det historiska centrumet⁵, varav mer än hälften utgörs av privatbostäder som till mestadels tillägnas korttidsuthyrning.⁶ Lokalbefolkningen pressas ut av den överväldigande turismsiffran samt de stigande priserna och bristen på boende.⁷ Avfolkningen ökar stadigt och antalet fast bosatta i det historiska centrumet har nu sjunkit under 50 000, vilket utgör ett stort hot mot Venedigs autenticitet och integritet.⁸ Detta speglar ett generellt problem som syns speciellt på platser som präglas av överturism, där utvecklingen av korttidsuthyrning har en direkt negativ påverkan på lokalbefolkningens livskvalitet.⁹

¹ *Venice and its Lagoon*, Unesco.

² Foot, John, *Venice – Lagoon and tides*, *Encyclopaedia Britannica*, senast uppdaterad 09/05 2026.

³ *Venice and its Lagoon*, Unesco.

⁴ Baldin, Andrea, Bertocchi, Dario och Camatti, Nicola, *Crowding-in and (temporary) crowding-out in Venice: The effect of cultural events on residents*, *Tourism Economics*, 2024.

⁵ *Il sorpasso*, OCIO – Osservatorio Civico sulla casa e la residenza Venezia, 09/09-2023.

⁶ Ndrevaaj, Mersida, *Cultural Sustainability for Sustainable Cities Development: Notes from UNESCO and Venice City*, i P. Wollmann m.fl. (red.), *The Sustainable Organization*, Springer Nature Switzerland AG, 2025, 229-230.

⁷ Bertocchi, Dario och Visentin, Francesco, *“The Overwhelmed City”: Physical and Social Over-Capacities of Global Tourism in Venice*, *Sustainability*, 2019.

⁸ *Venice and its Lagoon*, Unesco; *Serie storica pop. res. per zone - dal 1871 al 2025*, Comune di Venezia, 2025.

⁹ Bernardi, Monica, *The impact of AirBnB on our cities: Gentrification and ‘disneyfication’ 2.0*, *LABoratory for the GOVERNance of the City as a Commons*, 02/10-2018.

Venedig har blivit en symbol för de spänningar som kan uppstå mellan bevarande av kulturarv och ekonomiska samt miljömässiga intressen.¹⁰ Den ökande turismen har bidragit till slitage på stadens infrastruktur, förändrade levnadsvillkor för invånarna och en växande debatt om stadens framtid.¹¹ Samtidigt utgör klimatförändringar, särskilt stigande havsnivåer och återkommande översvämningar, ett hot mot både stadens fysiska överlevnad och dess långsiktiga hållbarhet.¹² Världsarvet Venedig handlar alltså inte bara om bevarande, utan också om hur olika faktorer och intressen såsom utveckling och ekonomi ska vägas mot varandra.¹³

Venedig är därmed ett särskilt relevant fall för att studera kulturarvspolitik. Förvaltningen av världsarvet formas i ett samspel mellan internationella aktörer som Unesco, den italienska staten och lokala myndigheter, där olika mål och intressen möts.¹⁴ De styrande dokument som hanterar världsarvet betonar skyddet av platsens enastående universella värde (OUV), samtidigt som frågor om turismshantering och klimatanpassning tar en allt större roll.¹⁵

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur Venedig framställs och hanteras som världsarv i Unescos och Italiens rapportering, med särskilt fokus på bevarande, turism och hållbarhet. Särskilt fokus ligger på hur materialet synliggör spänningar mellan bevarandet av Venedigs OUV, turismens ekonomiska betydelse, stadens sociala hållbarhet och klimatrelaterade miljöutmaningar. Genom en kvalitativ innehållsanalys undersöks det hur utmaningar beskrivs, vilka lösningar som lyfts fram och hur Unesco respektive Italien värderar de åtgärder som presenteras. Materialet som används i analysen är Unescos "State of

¹⁰ Bertocchi, Dario, Camatti, Nicola, Giove, Silvio och Van der Borg, Jan, *Venice and Overtourism: Simulating Sustainable Development Scenarios through a Tourism Carrying Capacity Model*, *Sustainability*, vol. 12, nr 2, 09/01-2020, artikel 512.

¹¹ Ndrevačaj, Mersida, *Cultural Sustainability for Sustainable Cities Development: Notes from UNESCO and Venice City*, 233.

¹² Howland, John L., *Venice and sea-level rise*, EBSCO, 2025.

¹³ Zheng, Tongyue, *Negotiating Conflicts Between Cultural Values and Economic Interests in The Development of Cultural Heritage Tourism Projects*, *Highlights in Business, Economics and Management*, 2025, 48-49.

¹⁴ Elmi, Marianna och Hinna, Alessandro, *Global Cultural Policies and Their Management: The Case of Italian UNESCO World Heritage Sites*, i Klassen, Cepiku och Lah (red.), *The Routledge Handbook of Global Public Policy and Administration*, Routledge, 2017, 244.

¹⁵ World Heritage Committee, *State of conservation of properties inscribed on the World Heritage List: Venice and its lagoon (Italy)*, Unesco, WHC/25/47.COM/7B.Add.2.Corr, 02/07-2025, 4-5.

conservation of properties inscribed on the World Heritage List” från 2025 och Italiens “State of conservation report by the State Party” från 2026.

För att uppnå detta syfte utgår uppsatsen från följande frågeställningar:

1. *Hur beskrivs de huvudsakliga utmaningarna för Venedig som världsarv i Unescos och Italiens rapportering?*
2. *Vilka åtgärder och lösningar lyfts fram för att hantera dessa utmaningar, och hur värderas de av Unesco respektive Italien?*
3. *Hur synliggörs spänningar mellan bevarandet av Venedigs OUV, turismens ekonomiska betydelse, stadens sociala hållbarhet och klimatrelaterade miljöutmaningar i materialet?*

1.2 Tidigare forskning

Tidigare forskning om Venedig har ofta behandlat staden som ett exempel på hur kulturarv, turism och hållbarhet kan hamna i spänning med varandra. Francesco Trovò undersöker i *The UNESCO Site “Venice and its Lagoon”: Cultural Heritage Protection Policies* hur bevarandet av Venedig som världsarv har utvecklats genom olika kulturarvspolitiska åtgärder. Studien lyfter fram att förvaltningen av staden inte enbart handlar om att bevara byggnader och historiska miljöer. Den behöver även hantera överturism, kryssningsfartyg, föroreningar i lagunen och förändringar i stadens sociala struktur.¹⁶ Studien är tillämplig för uppsatsen då den visar att förvaltningen av Venedig som världsarv redan tidigare har kopplats till frågor om turism, miljö, styrning och planering samt stadens sociala omvandling.

Turismens påverkan på lokalbefolkningen är ett annat centralt forskningsområde. Silvia Angeloni undersöker i den kvalitativa studien *Cultural Tourism and Well-being of the Local Population in Italy* sambandet mellan kulturell turism, destination management och lokalbefolkningens välbefinnande. Hon betonar att turism kan bidra till ekonomisk utveckling, men att ett resmål även måste förvaltas på ett sätt som gynnar lokalbefolkningen.¹⁷ Det sätt denna studie bland annat analyserar spänningen mellan

¹⁶ Trovò, Francesco, *The UNESCO Site “Venice and its Lagoon”: Cultural Heritage Protection Policies, The International Archives of the Photogrammetry, Remote Sensing and Spatial Information Sciences*, vol. XLIV-M-1-2020, 2020.

¹⁷ Angeloni, Silvia, *Cultural Tourism and Well-Being of the Local Population in Italy, Theoretical and Empirical Researches in Urban Management*, vol. 8, nr 3, 08-2013.

turismens ekonomiska betydelse och Venedigs sociala hållbarhet gör den relevant för min uppsats.

Tidigare forskning om Venedigs lagunmiljö klargör vidare att världsarvets bevarande inte kan separeras från dess ekologiska förutsättningar. I forskningsrapporten *Rethinking Venice from an Ecosystem Services Perspective* från 2020 argumenterar Jane da Mosto med flera att Venedig och dess lagun bör betraktas som ett sammanlänkat system av kulturellt, naturligt och socialt kapital.¹⁸ Detta är av betydelse då studien visar att Venedigs framtid utöver stadsmiljön även handlar om lagunens ekosystem och långsiktiga hållbarhet.

Mer generell forskning om hållbart kulturarvsbevarande visar också att kulturarvets långsiktiga bevarande är beroende av fungerande policyer och förvaltningssystem. Jelinčić och Tišma framhåller i *Ensuring Sustainability of Cultural Heritage through Effective Public Policies* att kulturarvets hållbarhet kräver samverkan mellan aktörer, utmärkt förvaltning och genomtänkt samhällsbyggnad.¹⁹ Detta är centralt för uppsatsen eftersom analysen undersöker hur Unesco och Italien framställer behovet av styrning, ansvar och långsiktiga åtgärder i förvaltningen av Venedig.

Sammanfattningsvis visar tidigare forskning att Venedig kan förstås som ett världsarv där bevarande, turism, social hållbarhet och miljömässig sårbarhet är nära sammanlänkade. Denna uppsats ansluter till detta forskningsfält genom att undersöka hur dessa frågor framställs i Unescos och Italiens aktuella rapportering om Venedig.

2. Teori

I detta kapitel ska jag redogöra för uppsatsens teoretiska utgångspunkter och centrala begrepp. Uppsatsen utgår från ett antal nyckelbegrepp samt Laurajane Smiths teori om kulturarv.

¹⁸ da Mosto, Jane m.fl., *Rethinking Venice from an Ecosystem Services Perspective*, Working Paper 023.2020, Fondazione Eni Enrico Mattei, 11-2020.

¹⁹ Jelinčić, Daniela Angelina och Tišma, Sanja, *Ensuring Sustainability of Cultural Heritage through Effective Public Policies*, *Urbani Izziv*, vol. 31, nr 2, 2020.

2.1 Hållbarhet

Hållbar utveckling konceptualiserades år 1987 av FN:s kommission för Miljö och Utveckling, Brundtlandkommissionen, i deras rapport “Vår gemensamma framtid” som “en utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov”.²⁰ Enligt ramverket utgörs hållbar utveckling av tre pelare som alla är beroende av varandra: ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet. Dessa tre pelare bidrar till värnandet av världens kultur- och naturarv.²¹

Ekologisk hållbarhet handlar om att på ett långsiktigt vis upprätthålla de egenskaper som jordens ekosystem besitter, såsom klimatreglering, vattenkvalitet, biodiversitet och resurser till energi- och matproduktion. Produktionen får inte överskrida den bärförmåga som ekosystemen innehar då naturen behöver ha möjlighet att återskapa naturresurserna.²²

Ekonomisk hållbarhet har flera olika definitioner, men det finns två huvudsakliga perspektiv som används. Ett av dem innebär en ekonomisk utveckling utan att den sociala eller ekologiska hållbarheten påverkas negativt. I denna modell får inte en ekonomisk tillväxt medföra negativa konsekvenser för de övriga hållbarhetspelarna. Det andra perspektivet menar däremot att ekonomisk hållbarhet är detsamma som ekonomisk tillväxt. Tillväxten ses alltså som hållbar så länge mängden kapital stiger, oavsett om det sker på bekostnad av den sociala eller den ekologiska hållbarheten.²³

Social hållbarhet tar sin grund i allas lika rättigheter och handlar om att ge alla människor möjligheten att uppfylla sina behov och sina drömmar. Det angår saker såsom rättvisa, hälsa och utbildning och chansen att förbättra dem. Dessutom handlar social hållbarhet om hur dessa möjligheter skiljer sig åt mellan olika grupper av människor.²⁴

²⁰ Fegler, Cecilia och Unemo, Lena, *Vad är hållbar utveckling?*, Finansdepartementet, 2000, 23.

²¹ Ndrevataj, *Cultural Sustainability for Sustainable Cities Development*, 221.

²² *Vad är hållbarhet?*, Lunds universitets Hållbarhetsforum, senast uppdaterad 09/02-2024; *Ekologisk hållbarhet*, KTH, senast uppdaterad 15/01-2024.

²³ *Vad är hållbarhet?*, Lunds universitets Hållbarhetsforum; *Ekonomisk hållbarhet*, KTH, senast uppdaterad 15/01 2024.

²⁴ *Vad är hållbarhet?*, Lunds universitets Hållbarhetsforum; *Social hållbarhet*, KTH, senast uppdaterad 15/01-2024.

Kultur faller ofta under social hållbarhet,²⁵ men många experter motsätter sig denna allmänt accepterade indelning och menar att kultur bör erkännas som en egen, fjärde pelare av hållbarhet. Den australiska forskaren Jon Hawkes menar att kultur borde behandlas på samma sätt som de andra tre pelarna.²⁶ Vidare uttrycker han att "A sustainable society depends upon a sustainable culture. If a society's culture disintegrates, so will everything else".²⁷ FN:s Agenda 2030 från 2015 satte 17 globala mål indelade i 169 delmål för hållbar utveckling.²⁸ För första gången erkändes den vitala roll som kultur har inom global hållbar utveckling, särskilt genom mål nummer 11, som ämnar att "göra städer och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara". Även delmål 11.4, "Stärka insatserna för att skydda och trygga världens kultur- och naturarv", visar på hur viktigt kultur är inom hållbar utveckling.²⁹ Kultur är dock inte erkänt som en pelare av hållbar utveckling i Agenda 2030.³⁰

2.2 Kultur och kulturarv

Kultur är ett mycket brett begrepp som haft flera olika betydelser. Sammanfattningsvis kan det förklaras som de levnadsmönster och gemensamma uttryck som utvecklas inom en grupp människor. Det omfattar både kreativa och konstnärliga uttryck, allt från musik, konst och berättelser till delade traditioner, värderingar, normer och vardagliga sätt att leva på. Det är kulturanthropologiska och etnologiska teorier från 1800-talets andra halva som lade grunden för den moderna förståelsen av kultur vi har idag, som en helhet bestående av en befolknings beteendemönster, tankesätt och livsvillkor.³¹

Kulturarv är spår som lämnats av tidigare generationer, som i nutiden analyseras och förmedlas vidare till framtiden. Begreppet innefattar både materiellt och immateriellt kulturarv. Materiellt kulturarv syftar på exempelvis konstnärliga uttrycksformer, kulturlandskap och historiska lämningar, medan immateriellt kulturarv kan vara musik, berättelser, minnen och språk som lever vidare över generationer. Bevarandet av olika kulturarv genomförs bland annat med hjälp av olika institutioner, exempelvis museer,

²⁵ Soini, Katriina och Dessein, Joost, *Culture-Sustainability Relation: Towards a Conceptual Framework*, Sustainability, 2016.

²⁶ Hawkes, Jon, *The Fourth Pillar of Sustainability: Culture's Essential Role in Public Planning*, Cultural Development Network, Melbourne, 2001, 25.

²⁷ Hawkes, *The Fourth Pillar of Sustainability: Culture's Essential Role in Public Planning*, 12.

²⁸ *Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling*, Svenska FN-förbundet, 2023.

²⁹ *Globala målen för hållbar utveckling*, Svenska FN-förbundet, 2023.

³⁰ Ndrebatj, *Cultural Sustainability for Sustainable Cities Development*, 225.

³¹ *Kultur*, Nationalencyklopedin.

bibliotek, arkiv och naturvårdsorganisationer, samt via folkrörelser då hotade kulturarv ofta samlar brett stöd.

2.3 Laurajane Smiths teori om kulturarv

Laurajane Smith, australisk professor i musei- och kulturvetenskap, redogör i sin bok “Uses of heritage” från 2006 för olika principer och begrepp kopplade till kulturarv och vad det faktiskt är. Hennes mest centrala tes är “There is no such thing as heritage”, alltså att kulturarv inte är en specifik materiell sak, utan en aktiv kulturell process av engagemang och kommunikation för att ge nutiden en mening.³²

Hon menar att kulturarv inte är själva objekt i sig, men snarare de värden och betydelser vi tilldelar dem i nutiden. Smith argumenterar för att allt kulturarv i grunden är immateriellt, eftersom även det mest unika föremålet eller platsen, exempelvis Colosseum i Rom, inte har något ursprungligt värde. De kulturella och sociala processerna vid och omkring dem leder till att vi ser dem som fysiska symboler för specifika händelser, vilket i sin tur skapar deras värde.³³

Smith introducerade även begreppet “Authorized Heritage Discourse” (AHD). Detta beskrivs som den dominerande västerländska diskursen inom kulturarvsförvaltning som favoriserar det materiella, monumentala och estetiskt tilltalande.³⁴ Inom AHD betraktas specialister, såsom konservatorer och arkeologer, som de officiella förvaltarna av det förflutna, vilket ofta leder till att kulturarv framställs som något statiskt som ska “skyddas”, istället för något som aktivt används och omformas av människor varje dag.³⁵

2.4 Världsarv

Världsarv är byggnader, platser och naturområden som anses vara exceptionellt värdefulla för mänskligheten. Världsarven tillhör alla människor på jorden, oavsett var de ligger.³⁶ Det finns idag 1248 världsarv fördelat på 170 olika länder.³⁷

³² Smith, Laurajane, *Uses of heritage*, Routledge, New York, 2006, 1.

³³ Smith, *Uses of heritage*, 3, 56.

³⁴ Smith, *Uses of heritage*, 11.

³⁵ Smith, *Uses of heritage*, 11-12, 29.

³⁶ *World Heritage*, Unesco.

³⁷ *World Heritage List*, Unesco.

Världsarven utses av Unescos Världsarvskommitté och för att kunna bli ett världsarv måste platsen i fråga ha så kallat enastående universellt värde, OUV.³⁸ OUV innebär att ett kultur- eller naturarv är av så pass enastående betydelse att det överskrider nationella gränser och alltså har en gemensam betydelse för hela mänskligheten.³⁹ Vidare är platsens förvaltning, skydd, autenticitet och integritet viktiga faktorer i beslutstagandet. Vidare måste byggnaden eller området även uppfylla minst ett av tio följande kriterier, varav de sex första är kulturella och de övriga fyra är miljömässiga:

- (i) to represent a masterpiece of human creative genius;
- (ii) to exhibit an important interchange of human values, over a span of time or within a cultural area of the world, on developments in architecture or technology, monumental arts, town-planning or landscape design;
- (iii) to bear a unique or at least exceptional testimony to a cultural tradition or to a civilization which is living or which has disappeared;
- (iv) to be an outstanding example of a type of building, architectural or technological ensemble or landscape which illustrates (a) significant stage(s) in human history;
- (v) to be an outstanding example of a traditional human settlement, land-use, or sea-use which is representative of a culture (or cultures), or human interaction with the environment especially when it has become vulnerable under the impact of irreversible damage;
- (vi) to be directly or tangibly associated with events or living traditions, with ideas, or with beliefs, with artistic and literary works of outstanding universal significance. (The Committee considers that this criterion should preferably be used in conjunction with other criteria);
- (vii) to contain superlative natural phenomena or areas of exceptional natural beauty and aesthetic importance;

³⁸ *The Criteria for Selection*, Unesco.

³⁹ *Outstanding Universal Value*, Unesco.

(viii) to be outstanding examples representing major stages of earth's history, including the record of life, significant on-going geological processes in the development of landforms, or significant geomorphic or physiographic features;

(ix) to be outstanding examples representing significant on-going ecological and biological processes in the evolution and development of terrestrial, fresh water, coastal and marine ecosystems and communities of plants and animals;

(x) to contain the most important and significant natural habitats for in-situ conservation of biological diversity, including those containing threatened species of outstanding universal value from the point of view of science or conservation.⁴⁰

För att en plats ska skrivas in på världsarvslistan behöver landet som har kultur- eller naturarvet antagit Unescos Konvention om Skydd för Världens Kultur- och Naturarv från 1972, Världsarvskonventionen. Målet med konventionen är att alla länder ska införa lagstiftning och organisation med syftet att bevara sina kultur- och naturarv. Vidare måste landet även skicka in en nominering av arvet som sedan utvärderas av olika organ beroende på dess natur. Möjliga kulturarv utvärderas av ICOMOS (International Council for Monuments and Sites) och naturarv utvärderas i sin tur av IUCN (International Union for Conservation of Nature and Natural Resources). På Världsarvskommitténs årliga möte beslutas det sedan om nomineringen avböjs eller godkänns.⁴¹

Varje enskilt land har ansvar för sina världsarv och finansierar bevarandet av dem. Länderna rapporterar även regelbundet till Unesco om deras bevaringsarbete.⁴² I de fall då ett världsarv missköts eller utsätts för fara kan det komma att skrivas in på listan över världsarv i fara. Det kan exempelvis handla om väpnade konflikter, naturkatastrofer eller okontrollerad turismutveckling. Målet med inskrivningen på listan är att sprida information och öka medvetenheten om förhållandena som hotar världsarvet. Världsarvskommittén vill på så sätt främja internationellt stöd till landet i fråga.⁴³

⁴⁰ *The Criteria for Selection*, Unesco.

⁴¹ *Frågor & svar om världsarv*, Svenska Unescorådet, senast uppdaterad 2 maj 2025.

⁴² Ibid.

⁴³ *World Heritage in Danger*, Unesco.

3. Metod

I detta kapitel redogörs det för den metod som används i uppsatsen samt för det material som ligger till grund för analysen. Uppsatsen bygger på en kvalitativ innehållsanalys av Unescos “State of conservation of properties inscribed on the World Heritage List” från 2025 och Italiens “State of conservation report by the State Party” från 2026. Metoden har valts på grund av att uppsatsen syftar till att undersöka hur olika utmaningar, problem och lösningar formuleras i texterna.

3.1 Kvalitativ innehållsanalys

Innehållsanalys syftar till att finna mönster i olika textmaterial och kan delas upp i två olika inriktningar; kvantitativ innehållsanalys samt kvalitativ innehållsanalys. Idén bakom kvantitativ innehållsanalys är att “kvantifiera någonting i texter utifrån ett specifikt forskningssyfte”. Inom samhällsvetenskap handlar det oftast om att undersöka textens innebördsaspekt. Studien genomförs med hjälp av utförandet av mätningar på frekvensen och förekomsten av specifika företeelser, ord, uttryck och metaforer etc. för att sedan analysera och tolka resultaten i relation till det forskningsproblem man undersöker. Den kvantitativa innehållsanalysen är optimal för grova kategoriseringar och jämförelser samt för att hitta mönster i större textmaterial, och analysen kan göras manuellt eller med hjälp av datorer.

“Kvalitativ innehållsanalys” syftar däremot på ett annat tillvägagångssätt där textanalysen görs utan att det sker någon beräkning eller mätning. Den analyserade textens innehåll beskrivs då på ett systematiskt sätt. Ibland kan kvantitativ och kvalitativ innehållsanalys anses komplettera varandra. Analyser där kvantifiering sker och tolkningen är enklare kan betraktas som mer kvantitativa medan analyser där någon form av kvantifiering görs men det krävs ett tolkningsmoment av mer komplicerad och djupgående natur bedöms som mer kvalitativa.⁴⁴

Kvalitativ innehållsanalys är inte positionerad i någon specifik epistemologi eller ontologi och kan därför utnyttjas på många olika sätt av forskare inom olika områden.⁴⁵ Metoden är anpassningsbar och kan alltså effektivt kombineras med olika teorier. Den kvalitativa

⁴⁴ Bergström & Boréus, *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, 50.

⁴⁵Bohm, Ingela & Sundqvist, Joachim, *Qualitative content analysis: A step-by-step guide for beginners to the method, theories, epistemology, ontology, and rigour*, The Qualitative Report, 30(9), 2025, 4252.

innehållsanalysen är därför optimal för att finna befintliga normer och idéer i en specifik kontext.⁴⁶

Forskarna Ulla Hällgren Graneheim och Bertil Lundman förklarar att en kvalitativ innehållsanalys kan utföras på det latent eller manifesta innehållet. Analys av det manifesta innehållet fokuserar på innehållsaspekten och det som explicit förmedlas av texten. Undersökning av det latent innehåll hanterar istället relationsaspekten vilket kräver en tolkning av textens innebörd.⁴⁷

Kvalitativ innehållsanalys har valts som metod för denna uppsats eftersom fokuset ligger på att analysera hur Venedig hanteras som världsarv inom både Unesco och italienska styrdokument. Det betydelsefulla är således inte hur ofta ett specifikt ord förekommer, utan hur problem, spänningar och lösningar beskrivs i texterna. Analysen genomförs både på det latent och manifesta innehållet med syftet att undersöka vad som står i rapporterna och sedan djupdyka i hur olika saker förmedlas och framställs.

Analysen utfördes i flera olika steg, för det första lästes det valda materialet noggrant för att få en tydlig överblick över innehållet. Därefter identifierades de textavsnitt som var relevanta med tanke på uppsatsens syfte, särskilt de som berörde bevarande, OUV, hållbarhet, klimatförändringar och överturism. Sedan jämfördes hur dessa teman uttrycks i materialet, utifrån tre infallsvinklar: vilka problem som lyfts fram, vilka lösningar och åtgärder som föreslås samt hur spänningar mellan olika intressen beskrivs.

4. Material och avgränsningar

I detta avsnitt presenterar jag det material som analyseras i uppsatsen och motiverar urvalet av material. Vidare beskriver jag i avsnitt den avgränsning som har gjorts.

⁴⁶ Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Towns, Ann E. & Wängnerud, Lena, *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*, Femte upplagan, Wolters Kluwer, Stockholm, 2017, 211-213, 220.

⁴⁷ Graneheim, Ulla H. & Lundman, Berit, *Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness*, Nurse Education Today, Elsevier, 24/02-2004, 106.

4.1 Material

Materialet som används i analysen består av två officiella rapporter för världsarvet *Venice and its Lagoon*: Unescos världsarvskommittés “State of conservation of properties inscribed on the World Heritage List” från 2025 och Italiens “State of conservation report by the State Party” från 2026. Den sistnämnda rapporten har tagits fram av Venedig kommun i samarbete med den italienska staten samt världsarvets styorkommitté. Båda dokumenten har hämtats från Unescos officiella webbplats för världsarvet Venedig och dess lagun.

Enbart officiella dokument från Unesco och den italienska staten har använts då fokus ligger på att undersöka hur de olika aktörerna formulerar och hanterar de utmaningar som världsarvet Venedig utsätts för. Urvalet av material har varit målinriktat och källmaterialet som ämnas studeras är de senast publicerade dokumenten från båda aktörerna.

4.2 Avgränsningar

I detta avsnittet presenteras de avgränsningar som har gjorts i samband med utförandet av denna studie. Som redovisats ovan undersöker uppsatsen Unescos och Italiens hantering och formulering av utmaningarna som världsarvet Venedig ställs inför i enlighet med dokumenten från 2025 och 2026. Denna avgränsning har gjorts med syftet att kartlägga och belysa de senaste och mest relevanta besluten och konflikterna. Således analyseras inte Unescos och Italiens policy- och styrdokument från tidigare år.

Utöver Unesco och den italienska staten utgörs diskussionen angående hanteringen av världsarvet Venedig givetvis av flertalet andra aktörer med åtskilliga ståndpunkter, såsom lokalinvånare och olika företag. I syftet att behålla en fokuserad analys kommer däremot endast ställningstaganden från Unesco och den italienska staten att undersökas. Unescos officiella webbplats uppdateras kontinuerligt och anses vara en pålitlig källa som publicerar trovärdig information.

5. Bakgrund

5.1 Venedig som historisk stad och världsarv

Sedan 1987 har världsarvet som omfattar både staden Venedig och den omgivande Venediglagunen varit inskrivet på Unescos världsarvslista. I denna lagun, som sträcker sig

över 700 km², har historia och natur varit sammanlänkade ända sedan 400-talet, då människor från fastlandet sökte skydd från olika anfall och oroligheter. De sökte sig till öarna Torcello, Jesolo och Malamocco, där de ursprungligen tillfälliga bosättningarna så småningom utvecklades till permanenta samhällen. Befolkningen bestod till en början främst av bönder och fiskare, men Venedig utvecklades med tiden till en betydande sjö- och handelsmakt under 900-talet. Under flera århundraden fortsatte Venedig att växa och stärka sin position i lagunen samtidigt som staden försvarade sina handelsintressen mot bland annat araber, genueser och osmanska turkar.⁴⁸

Unesco betonar att Venedigs värde som världsarv inte bara ligger i enskilda monument eller sevärdheter utan även i hur staden och den omgivande miljön lever i symbios. Venedig och lagunen kan därmed ses som en sammanhängande helhet, där naturmiljö och mänsklig påverkan under lång tid format varandra. De tekniska och arkitektoniska lösningar som har tagits fram i området visar hur människorna lärde sig att leva i och dra nytta av en unik och mycket sårbar miljö, genom kreativitet och skicklig anpassning till lagunens villkor. Venedig stod i lagunens hjärta som en av medeltidens stora städer och sjömakter. Stadens speciella karaktär är starkt kopplad till hur öarna organiserades till ett sammanhängande urbant system, där kanaler som Canal Grande, Giudecca-kanalen och San Marco-kanalen kom att fungera som stadens viktigaste förbindelser.⁴⁹

Venedig uppfyller samtliga sex kulturella kriterier för Unescos världsarv. I Unescos motivering lyfts följande egenskaper fram:

1. Staden beskrivs som en unik konstnärlig bedrift, där såväl de stora monumenten som de mer vardagliga byggnaderna tillsammans formar en oförglömlig stadsmiljö utspridd över 118 öar. Unesco lyfter också fram att Venediglagunen har en av världens högsta koncentrationer av konstnärliga och arkitektoniska mästerverk, med bland annat katedralen Santa Maria dell'Assunta och basilikan Santa Maria della Salute.
2. Unesco framhåller Venedigs inflytande på den historiska utvecklingen av arkitektur och monumentalkonst, vilket tack vare olika handelsplatser märks runt om i Medelhavet, där monument tydligt byggdes efter venetianska modeller. När Venedig senare tappade inflytande över haven behöll staden sin kulturella betydelse genom

⁴⁸ *Venice and its Lagoon*, Unesco.

⁴⁹ Ibid.

konstnärer som Tizian, Tintoretto och Veronese, vars verk revolutionerade synen på rum, ljus och färg i hela Europa.

3. Ett av Venedigs många sällsynta drag är att det är en arkeologisk plats som i hög grad fortfarande är vid liv. Staden framställs som en länk mellan öst och väst, kristendom och islam. Detta historiska arv lever vidare genom stadens många monument och spår från förflutna epoker.
4. Det lyfts fram att Venedig har en makalös samling arkitektur som symboliserar republikens storhetstid. Det gäller både stora monument som Piazza San Marco och dogepalatset, men också enklare bostäder i stadens gömda gränder och mindre torg. Genom detta uppvisar Venedig en bred representation av medeltida arkitektur, vars värde går hand i hand med förutsättningarna från den skoningslösa omgivande miljön.
5. Venedig beskrivs som ett strålande exempel på en så kallad "semi-lacustral" livsmiljö, vilket innebär att den är delvis lakustrin, men saknar de definierande egenskaperna hos en fullständigt sluten och fristående sjö. I detta sammanlänkade ekosystem, starkt påverkat av klimatförändringar, är det minst lika viktigt att preservera påbyggnader och fiskebyar som stora palats och kyrkor.
6. Unesco understryker Venedig som en tydlig symbol för människans kamp mot naturens oförutsägbara villkor. Trots detta har staden, som ibland kallats för "Havets drottning", haft inflytande långt utanför lagunen och Medelhavet. Unesco hänvisar bland annat till Marco Polo samt de många andra venetianska handelsmän som lämnade staden för att upptäcka nya delar av världen.⁵⁰

Att Venedig uppfyller alla kriterierna visar således att stadens värde som världsarv inte endast handlar om särskilda monument eller kända sevärdheter. Det gäller snarare om helheten och samspelet mellan stad, lagun, historia, arkitektur och mänsklig påverkan. Det gör också världsarvet särskilt känsligt. När bland annat turism, klimatförändringar och byggprojekt belastar staden och lagunen handlar det därmed inte bara om praktiska frågor kring stadsplanering eller turismhantering, utan även om just de saker som ligger till grund för Venedigs världsarvsstatus.

⁵⁰ Ibid.

5.2 Unesco

På global nivå arbetar Unesco, FN:s organ för utbildning, vetenskap och kultur, med kulturarvsarbete. De har antagit viktiga konventioner såsom Världsarvskonventionen från 1972, ett internationellt avtal för att skydda både globala natur- och kulturarv.⁵¹ En konvention för att även bevara det immateriella kulturarvet antogs år 2003 med avsikten att bidra till utökad kunskap om immateriella kulturarv lokalt, nationellt och internationellt.⁵²

Organisationen fungerar som en sammanslutning av stater som har gått med på en gemensam politisk ram. Den ramen bestäms av konstitutionen, som bestämmer de grundläggande principerna för organisationens arbete och uppdrag.⁵³ Unescos styrningsstruktur är uppbyggd av generalkonferensen, styrelsen, sekretariatet samt ett nätverk av specialiserade kommittéer och fältkontor. Generalkonferensen, som omfattar representanter från samtliga medlemsländer, fungerar som det viktigaste beslutsfattande organet för organisationen. De fastställer policyer och bestämmer prioriteringar. Styrelsen, som består av representanter valda av medlemmar, ser till att de här besluten faktiskt genomförs, vilket ser till att det blir en balans mellan beslutsfattande och att saker blir gjorda.⁵⁴ Något som gör Unesco unikt är deras globala nätverk av nationella kommissioner, vilka agerar som en länk mellan organisationen och medlemsländerna.⁵⁵ Unesco har även en betydande roll när det gäller att påverka globala riktlinjer och initiativ genom sina huvuduppgifter: standardisering, kapacitetsuppbyggnad samt främjandet och spridandet av kunskap.⁵⁶

Unesco anser att immateriella kulturarv, trots sin ömtålighet, är en mycket betydelsefull del av bevarandet och främjandet av kulturell mångfald i en alltmer globaliserad värld. Kunskap om olika kulturers levande traditioner uppmanar interkulturell dialog samt ökar respekten för diverse sätt att leva på. Denna kunskapsöverföring för både med sig social och ekonomisk betydelse, för både minoritetsgruppen och majoritetsgruppen i ett samhälle, såväl i utvecklingsländer som i utvecklade länder. Ett kulturellt uttryck kan bara betraktas som kulturarv om det erkänns som det av den grupp eller samhället som skapat, bevarat och

⁵¹ *Kulturarv*, Nationalencyklopedin.

⁵² *Immateriellt kulturarv*, Nationalencyklopedin.

⁵³ *Constitution*, Unesco, senast uppdaterad 30/01-2026.

⁵⁴ *Governing Bodies*, Unesco.

⁵⁵ *Charter of National Commissions for UNESCO*, Unesco, senast uppdaterad 11/02-2026.

⁵⁶ *Core functions*, Unesco.

spridit det.⁵⁷ Unesco utser platser till världsarv om de uppfyller ett av tio särskilda kriterier och anses ha ett enastående universellt värde (OUV). Det påstås därefter vara hela mänsklighetens ansvar att bevara dessa kultur- och naturmiljöer. Dessa kriterier handlar bland annat om att platsen ska ha ett unikt kulturellt värde, representera centrala historiska utvecklingar samt vara en viktig plats för olika naturfenomen och biologisk mångfald.⁵⁸ Inom världsarvsförvaltning används bland annat så kallade Heritage Impact Assessments (HIA) för att undersöka vilka möjliga effekter och konsekvenser som planerade projekt kan få på världsarvens OUV.⁵⁹

5.3 Unescos kritik och frågan om hotade världsarv

Relationen mellan Unesco och Italien gällande Venedig har under lång tid varit spänd. Unesco har sedan 2014 återkommande uttryckt oro, och varnat Italien att de funderar på att lägga till Venedig och dess lagun på sin lista över hotade världsarv, då de begärde att Italien och staden skulle framföra bevis på förbättring angående hanteringen av dess turism och ekologi senast 2016. Det lyckades de inte med, dock fick de ändå undvika att hamna på listan över hotade världsarv. Trots all denna kritik, varav det mesta har återkommit gång på gång sedan 2014, bedömer många att det ändå är osannolikt att Venedig kommer att hamna på listan över hotade världsarv. Det beror på att det italienska utrikesministeriet fortfarande är lika bestämt som tidigare med att det vore skamligt om detta skulle ske.⁶⁰ En av Venedigs före detta borgmästare, Massimo Cacciari, har anklagat Unesco för att vara dyrt och värdelöst, samt sagt “They don't give us any funding to make changes, all they do is criticise... As if Venice needed Unesco to be a world heritage site! We need more action and fewer words”.⁶¹ Dessa citat speglar tydligt den politiska spänningen i situationen. Allt detta kom efter Unesco i sin “State of Conservation of Properties Inscribed on the World Heritage List” från 2023 uttryckte att Venedig och dess lagun bör läggas till på listan över hotade världsarv, på grund av irreversibel skadegörelse från överväldigande turism,

⁵⁷ *What is Intangible Cultural Heritage?*, Unesco, 2011.

⁵⁸ *The Criteria for Selection*, Unesco.

⁵⁹ *Heritage Impact Assessments at World Heritage Properties: Database and Guidance Tools*, Unesco.

⁶⁰ Somers Cocks, Anna, *Why Italy Should Allow Venice to be Put on the UNESCO List of Endangered Sites*, Institute of Art and Law, 14/09-2023.

⁶¹ Bettiza, Sofia, *Unesco recommends adding Venice to endangered list*, BBC News, 01/08-2023.

byggprojekt samt stigande havsnivåer till följd av klimatförändringar.⁶² Trots rekommendationen har Venedig, utifrån Unescos senaste “State of Conservation of Properties Inscribed on the World Heritage List” från 2023, ännu inte förts upp på listan över hotade världsarv.⁶³ I Unescos återkommande kritik lyfts turismens påverkan på staden och lagunen fram som en dominerande fråga.⁶⁴ För att förstå den spänning som uppsatsen senare analyserar behöver därför turismens och dess konsekvenser redogöras för, både som en del av Venedigs samtida utveckling och som en utmaning för världsarvets långsiktiga bevarande.

5.4 Turismens utveckling och konsekvenser i Venedig

Turismen är en otroligt viktig komponent av Venedigs lokala ekonomi. Ungefär en tredjedel av kommunens alla anställda arbetar inom den kommersiella turismsektorn och turismen innebär en kontinuerlig möjlighet till ekonomisk tillväxt, kulturellt utbyte samt sociala resurser för samhällsutvecklingen.⁶⁵

Samtidigt har Venedigs ständigt höga turismsiffra över lång tid haft negativ påverkan på världsarvet. Unesco har uttryckt oro angående detta och har därför efterfrågat åtgärder för att minska trycket från dagliga besökare och korttidsuthyrning.⁶⁶ År 2023 registrerade Venedigs kommun att cirka 5,88 miljoner turister anlände och 13,29 miljoner övernattningar skedde.⁶⁷ Det enorma tursimtrycket medför skadliga effekter på världsarvets OUV och innebär alltså en allvarlig utmaning för bevarandet av Venedig.⁶⁸ Den enorma mängden endagsbesökare påverkar även Venedigs ekonomi negativt. De turister som anländer och spenderar dagen i staden för att sedan lämna senare samma dag spenderar betydligt mindre pengar än de som väljer att övernatta. Därför är de alltså mer kostsamma än gynnsamma för stadens ekonomi. Deras korta

⁶² World Heritage Committee, *State of conservation of properties inscribed on the World Heritage List: Venice and its Lagoon (Italy)*, Unesco, WHC/23/45.COM/7B.Add, 31/07-2023, 282-284

⁶³ World Heritage Committee, *State of conservation of properties*, 6.

⁶⁴ World Heritage Committee, *State of conservation of properties*, 3.

⁶⁵ City of Venice, *Integrated Action Plan: Enhancing sustainable tourism in Venice*, URBACT/Tourism Friendly Cities, 2022, 4.

⁶⁶ World Heritage Committee, *State of conservation of properties*, 6.

⁶⁷ City of Venice, Tourism Department, *Yearbook of Tourism: Data 2024*, 23.

⁶⁸ World Heritage Committee, *State of conservation of properties*, 3.

besök leder endast till en ökning i trängsel och ett behov av underhåll som kostar mer än deras låga utgifter bidrar med.⁶⁹

Överturismen påverkar infrastrukturen samtidigt som den höjer levnadskostnaderna och tränger undan lokalbefolkningen. De ökade kostnaderna utgör stora utmaningar för överlevnaden av lokala verksamheter och gentriferingen innebär ett allt större fokus på souvenirbutiker och korttidsuthyrning. Mellan 1976 och 2007 minskade antalet mataffärer med 61,7% samtidigt som mängden turistbutiker ökade med 229%.⁷⁰ Stadens lokala ekonomiska struktur omvandlas därmed för att tillgodose turisternas behov, på bekostnad av invånarnas. På så sätt försämras lokalinvånarnas livskvalitet, vilket i sin tur leder till avfolkning. Således har Venedigs största ekonomiska drivkraft haft en direkt negativ påverkan på stadens sociala struktur och förändrat autenticiteten av lokala samhällsekonomiska verksamheter.⁷¹

Ytterligare en utmaning som massturismen har medfört är fenomenet av att ersätta permanenta bostäder med boendeanläggningar enbart ämnade för turister.⁷² Den ökade marknaden för korttidsuthyrning har lett till en brist på boenden i staden.⁷³ Invånarna lämnar staden på grund av de stigande levnadskostnaderna och den försämrade livskvaliteten.⁷⁴ Invånarantalet i Venedigs historiska centrum minskade därav drastiskt från 175 000 år 1951 till under 50 000 år 2025.⁷⁵ I september 2023 övertog för första gången antalet sängar ämnade för turister det totala antalet invånare i stadens historiska centrum. Det fanns då 49 693 turistsängar och 49 304 invånare.⁷⁶ Det finns även ett samband mellan ökningen av antalet dagliga besökare och minskningen av antalet invånare i staden under särskilda kulturella event. Vidare utgörs mer än hälften av turistsängarna av privata bostäder, främst bestående av korttidsuthyrning.⁷⁷

Venedigs enorma turismtryck har även negativ inverkan på lagunens ekosystem. Den ständiga båttrafiken bildar vågor som tär ned på byggnadsstommar. Vidare genererar

⁶⁹ Bertocchi m.fl., *Venice and Overtourism: Simulating Sustainable Development Scenarios*.

⁷⁰ Zanini, Francesco, Lando, Fabio och Bellio, Manuel, *Effects of Tourism on Venice: Commercial Changes over 30 Years*, Working Paper nr 33/WP/2008, Department of Economics, Ca' Foscari University of Venice, 2008, 7.

⁷¹ Ndrevaaj, *Cultural Sustainability for Sustainable Cities Development*, 229-233.

⁷² Municipality of Venice, *Venice and its Lagoon (Italy) (394): Conservation status report pursuant to Decision 47 COM 7B.113 of the World Heritage Committee*, 01/02-2026, 56.

⁷³ Ndrevaaj, *Cultural Sustainability for Sustainable Cities Development*, 230.

⁷⁴ Bertocchi och Visentin, *"The Overwhelmed City": Physical and Social Over-Capacities of Global Tourism in Venice*.

⁷⁵ *Serie storica pop. res. per zone - dal 1871 al 2025*, Comune di Venezia, 2025.

⁷⁶ *Il sorpasso*, OCIO – Osservatorio Civico sulla casa e la residenza Venezia.

⁷⁷ Ndrevaaj, *Cultural Sustainability for Sustainable Cities Development*, 229.

båttrafiken och trängseln höga och störande ljudnivåer. Det höga antalet besökare utövar även ett stort fysiskt slitage på världsarvets historiska monument samt gator och broar.⁷⁸

För att motverka massturismen har Venedig tagit till flera olika medel. 2024 startade Venedigs kommun ett testförsök av en inträdesavgift och ett bokningssystem för dagsbesökare till stadens historiska centrum. Syftet var att skydda stadens sårbarhet och motverka korttidsbesökare för att återfå balansen mellan besökare och invånare. Testperioden varade under 29 utvalda dagar under högsäsongen och har sedan dess först utökats till 54 dagar 2025 och sedan ytterligare till 60 dagar 2026.⁷⁹

5.5 Klimatförändringar och fysisk sårbarhet

Den globala uppvärmningen smälter polarisen och glaciärer, vilket innebär förhöjda havsnivåer. Vidare leder klimatförändringar till en värld av extremväder som även det ökar frekvensen och allvarligheten av översvämningar. De stigande havsnivåerna utgör ett stort hot för kuststäder jorden runt.⁸⁰ Venedigs unika struktur och geografiska läge gör staden mycket sårbar för stigande havsnivåer och översvämningar, så kallad "acqua alta".⁸¹ Venedig sjunker dessutom med ungefär 1-2 millimeter varje år på grund av sättningar, vilket ytterligare påskyndar ökningen av acqua alta. Den 4 november 1966 drabbades Venedig av en nästan 2 meter hög översvämning som gjorde enorm skada då historiska byggnader stod i vatten i dagar, samt då sötvatten blandades med Venediglagunens brackvatten och orsakade ekologisk skada. 2019 drabbades staden återigen av en omfattande översvämning som orsakade stor skada och ledde till två dödsfall. Antalet översvämningar har ökat drastiskt och Piazza San Marco, stadens berömda torg, drabbas numera av acqua alta ungefär 250 gånger per år.⁸² Översvämningarna skadar världsarvets byggnader och orsakar besvär för invånarna i staden.⁸³

⁷⁸ Ndrevaaj, *Cultural Sustainability for Sustainable Cities Development*, 233-234.

⁷⁹ Municipality of Venice, *Venice and its Lagoon*, 56

⁸⁰ von Droste zu Hülshoff, Bernd, *Man-made Climate Change: A Major Challenge for World Heritage Conservation*, i Sabine von Schorlemer och Sylvia Maus (red.), *Climate Change as a Threat to Peace*, Peter Lang AG, 2015, 27.

⁸¹ Howland, John L., *Venice and sea-level rise*.

⁸² Ibid.

⁸³ *Multimedia*, MOSE Venezia.

För att skydda Venedig mot acqua alta inleddes 2003 det stora och omfattande MoSE-projektet.⁸⁴ MoSE, Modulo Sperimentale Elettromeccanico, är ett skyddssystem bestående av fyra barriärer som är uppbyggda av totalt 78 självständiga, rörliga slussar som tillfälligt kan separera Venediglagunen från havet och därmed försvara staden från ovanligt högt tidvatten. Barriärerna är belägna vid de tre inloppskanaler där tidvattnet tar sig in i lagunen från havet: Lido, Malamocco, och Chioggia. Vattenslussar har även installerats vid alla tre kanaler vilket möjliggör transporten av fartyg och båtar även när barriärerna är aktiva. MoSE-projektet startades efter en lång beslutsprocess då barriärsystemet ansågs vara den enda lösningen som uppfyllde särskilda kriterier, bland annat då det erbjöd ett komplett skydd från högt tidvatten samtidigt som det inte förändrade vattenomsättningen mellan lagunen och det Adriatiska havet, samt att de ekonomiska aktiviteterna som skedde genom kanalerna inte stördes.⁸⁵ MoSE-systemet hade sitt första helt lyckade test i juli 2020 och användes sedan för första gången för att motverka översvämning i oktober samma år.⁸⁶ Sedan dess har barriärsystemet skyddat Venedig från potentiella översvämningar 154 gånger (per 18 april 2026).⁸⁷

När systemet inte är i användning är slussarna fyllda med vatten och ligger osynligt längs havsbotten. Då tidvattnet är ovanligt högt och kan orsaka översvämning pumpas tryckluft in i slussarna, vilket gör att vattnet töms ut och slussarna stiger tills dess att de förhindrar tidvattnet från att ta sig in i lagunen. MoSE är endast aktivt under acqua alta och när tidvattnet drar sig tillbaka och vattennivån är densamma på båda sidor av barriärerna så fylls slussarna återigen av vatten och återgår till inaktivt läge nere på botten. Det tar ungefär 4-5 timmar för systemet att komma i funktion och stänga av inloppskanalerna från det omgivande havet.⁸⁸

Trots att MoSE-barriärerna framgångsrikt har skyddat världsarvet från översvämningar är dess framtid under diskussion. Klimatförändringar leder till att havsnivån ständigt ökar vilket innebär att systemet måste aktiveras oftare, vilket i sin tur har negativ påverkan på lagunens ekosystem. Tidvattnet har en viktig funktion i att upprätthålla vattenomväxlingen mellan Venediglagunen och det Adriatiska havet. Om lagunen ständigt blockeras av från havet av

⁸⁴ Howland, John L., *Venice and sea-level rise*.

⁸⁵ *Progetto*, MOSE Venezia.

⁸⁶ Howland, John L., *Venice and sea-level rise*.

⁸⁷ Bennett, Catherine, 'We can't wait': Venice already seeking floods plan B five years after barriers' launch, *The Guardian*, 18/04-2026.

⁸⁸ *Progetto*, MOSE Venezia.

barriärsystemet kommer det kontinuerliga vattenflödet att förhindras, vilket kommer leda till syrebrist i lagunen och följaktligen kommer levande organismer att dö.⁸⁹

Därutöver har Venedig och dess lagun länge präglats av effekterna som kommer med kryssningar och stora fartyg. Sedan 1980 har kryssningsindustrin växt drastiskt och är idag en av världens snabbast växande sektorer. Venedigs stora kryssningsturism medför ett flertal negativa effekter på stadens miljö, såsom en förhöjd vatten- och ljudnivå, samt förorening.⁹⁰ Enligt Unesco utgjorde kryssningsturismen innan COVID-19 epidemin ett allvarligt hot mot världsarvet och dess miljö då de enorma fartygen skadade lagunens ekologiska balans.⁹¹

Unesco uppmanade år 2014 den italienska staten att förbjuda stora fartyg och oljetanker från att komma in i Venediglagunen.⁹² Efter att Unesco sedan hotat om att skriva in Venedig och dess lagun på listan över världsarv i fara införde Italien 2021 ett förbud mot stora kryssningsfartyg i Venedig och dess lagun. Fartyg över 25 000 ton får inte längre befinna sig i San Marco-bassängen eller Giudeccakanalen.⁹³

6. Analys

6.1 Bevarande, OUV och styrning av världsarvet

I materialet framställs Venedigs OUV återkommande som ett värde som behöver försvaras. Det handlar inte bara om enskilda monument eller historiska miljöer, men även om hur världsarvet som helhet ska skyddas och hanteras. Det framgår tydligt att världsarvets styrning, eller bristen på just det, utgör en central utmaning för Venedig. Unescos rapport konstaterar att det visserligen finns förvaltningsorgan på nationell, regional och lokal nivå, men att det fortfarande saknas ett förvaltningssystem som tydligt utgår från Venedigs världsarvsstatus och fokuserar på skyddet av platsens OUV, vilket beskrivs som ett fundamentalt problem.⁹⁴ Det har inte heller inrättats någon "operational site management

⁸⁹ Bennett, Catherine, 'We can't wait': Venice already seeking floods plan B five years after barriers' launch, *The Guardian*, 18/04-2026.

⁹⁰ Cacaci, Elisa och Carciotti, Sara, *Venice Landscape: Between the World Heritage Site and Cruise Tourism, Sustainable Mediterranean Construction*, Special Issue nr 4, 2020, 85-87

⁹¹ *Large cruise ships banned from entering Venice Lagoon*, Unesco, 06/04-2021.

⁹² Ibid.

⁹³ Giuffrida, Angela, *Italy bans cruise ships from Venice lagoon after Unesco threat*, *The Guardian*, senast uppdaterad 14/07-2021.

⁹⁴ World Heritage Committee, *State of conservation of properties*, 3.

body” med tydligt ansvar för hela världsarvet.⁹⁵ Det innebär att det är en fråga om bristande styrning och ansvarsfördelning som försvårar skyddet av Venedigs OUV, inte yttre hot. I och med det efterfrågar Unesco införandet av ett mer sammanlänkat system för hur Venedig ska förvaltas som världsarv. Det räcker alltså inte med att bara skydda viktiga byggnader eller sevärdheter, förvaltningen behöver också ha tydliga institutionella ramar. Därav uppmanar de Italien att fortsätta vidareutveckla sin uppdaterade förvaltningsplan. Den beskrivs som ett steg framåt, men inte som ett tillräckligt omfattande sådant. Planen saknar fortfarande särskilda grundläggande delar som krävs för att en effektiv förvaltning ska kunna genomföras.⁹⁶

En annan betydande aspekt av styrningen som lyfts fram handlar om att få en konkret uppfattning om vilka materiella och immateriella egenskaper som faktiskt bidrar till världsarvets OUV. Detta ska i sin tur skapa en gemensam förståelse och ett gemensamt ramverk bland alla intressenter genom att säkerställa att relevant information förs in i geografiska informationssystem, GIS-databaser.⁹⁷ Detta, kombinerat med Italiens satsning på att integrera Venedigs OUV i regionen Venetos landskapsplan är något som Unesco ser positivt på.⁹⁸ Samtidigt visar formuleringen att detta fortfarande är en pågående process. Följaktligen handlar det inte om att styrningsproblemet är löst, men om ett försök att göra världsarvets värden mer användbara i regional planering. På så sätt blir OUV något som bör kunna påverka faktiska beslut om stadens och lagunens styrning och alltså inte enbart ett övergripande ideal. Detta kan tolkas med utgångspunkt i Smiths syn på kulturarv som ett resultat av sociala processer snarare än som fasta objekt. När Venedigs OUV delas upp i attribut, kartläggs och sedan integreras in i planeringssystem⁹⁹ blir världsarvet något som aktivt avgränsas, formuleras och organiseras i samtiden. De värden och betydelser som knyts till platsen framstår därmed som lika viktiga att bevara som den fysiska platsen.

Till skillnad från Unescos rapport framställer den italienska staten i sin bevarandestatus rapport från 2026 arbetet med OUV-attributen som ett grundläggande steg framåt i förvaltningen av världsarvet. Det betonas att de identifierade attributen ska fungera som utgångspunkt för framtida förvaltningsplaner, buffertzonen samt planeringsbeslut.¹⁰⁰ GIS-systemet beskrivs samtidigt som ett viktigt operativt verktyg

⁹⁵ Ibid.

⁹⁶ Ibid.

⁹⁷ Ibid.

⁹⁸ Ibid.

⁹⁹ World Heritage Committee, *State of conservation of properties*, 5.

¹⁰⁰ Municipality of Venice, *Venice and its Lagoon*, 9.

för analys, planering och övervakning.¹⁰¹ Italien framhäver därmed i högre grad hur Venedigs OUV blir alltmer praktiskt användbart, medan Unescos rapport beskriver det som en process i behov av fortsatt utveckling.

Ett liknande mönster framträder i rapportens redogörelse för den så kallade Skyline policy. Här tydliggörs att Unesco efterfrågar mer än enbart kartläggning och mätning. För att världsarvet ska kunna bevaras på ett effektivt sätt krävs det att informationen kopplas till tydliga regler inom planeringen. Skyline Policy framställs som ett positivt initiativ. Dock betonar rapporten att verktyget i sin nuvarande form främst kan mäta vilken påverkan planerade projekt kan ha på världsarvets OUV, men att det ännu inte fungerar som ett faktiskt styrdokument som kan begränsa byggnaders höjd och volym inom och omkring världsarvet.¹⁰² Detta betraktas som centralt på grund av att nya byggnader och större projekt kan påverka hur Venedigs OUV upplevs visuellt, även i världsarvets omgivning. För att bland annat förebygga detta understryker Unesco att det potentiella införandet av en buffertzonen skulle vara väsentligt för Venedigs OUV, genom att agera som ett ytterligare skyddsområde runt världsarvet.¹⁰³

Rapporten tydliggör även att världsarvets skydd i hög grad grundar sig på expertbedömningar och internationell granskning. Unesco uppmanar Italien att fortsätta utveckla Skyline Policy i linje med anvisningar från Icomos tekniska undersökning från januari 2025 samt Unescos 2024 "Advisory mission" angående Venedig.¹⁰⁴ Även detta kan kopplas till Smiths begrepp Authorized Heritage Discourse, där specialister betraktas som de officiella förvaltarna av det förflutna. HIA, GIS, Icomos och Skyline Policy fungerar därför inte enbart som praktiska verktyg, de visar också hur skyddet av Venedigs OUV organiseras genom expertkunskap, planering och internationell granskning.

Den italienska rapporten beskriver samtidigt Skyline Policy som ett ständigt utvecklande verktyg. Rapporten framhåller att verktyget, när det är färdigutvecklat och ett referensvärde har fastställts, ska kunna ligga till grund för bindande kriterier och begränsningar för byggnaders höjd och volym. Både inom världsarvsområdet och i den bredare buffertzonen.¹⁰⁵ Detta visar att Italien ser Skyline Policy som en pågående

¹⁰¹ Municipality of Venice, *Venice and its Lagoon*, 10.

¹⁰² World Heritage Committee, *State of conservation of properties*, 3.

¹⁰³ Ibid.

¹⁰⁴ Ibid.

¹⁰⁵ Municipality of Venice, *Venice and its Lagoon*, 37.

process mot ett mer styrande planeringsverktyg, medan Unescos rapport betonar att verktyget ännu inte har denna funktion fullt ut.

I Unescos rapport framställs Heritage Impact Assessment processen (HIA) som ytterligare ett exempel på brister i hur planeringssystemet hanterar världsarvets OUV. Bland annat framgår det att det finns ett oroväckande exploateringstryck både inom och runt världsarvet.¹⁰⁶ Detta innebär att det inte bara handlar om att nya projekt kan påverka Venedigs OUV negativt utan även om att bedömningar i flera fall inte har genomförts tillräckligt tidigt i planeringsprocessen. I somliga fall har tillstånd dessutom beviljats innan bedömningen ens påbörjats.¹⁰⁷

Till följd av detta framstår planeringssystemet som en tydlig svag punkt i skyddet av Venedig som världsarv. Av den anledningen uppmanas Italien att inte godkänna projekt som skulle kunna skada Venedigs OUV. Genom att även kräva restriktiva åtgärder på lokal och regional nivå visar Unesco att bevarandet av Venedigs OUV bör ha avgörande betydelse för vilka projekt som faktiskt får genomföras.¹⁰⁸ Även här framställer den italienska rapporten situationen mer som ett pågående förbättringsarbete. HIA beskrivs som något som gradvis integreras i planerings- och tillståndsprocesser, bland annat genom kopplingar till strategiska miljöbedömningar.¹⁰⁹ Liksom Unesco betonar Italien att skyddet av OUV ska vara ett prioriterat och bindande kriterium när projekt inom eller runt världsarvet granskas.¹¹⁰ Inga projekt som skulle kunna ha en negativ inverkan på Venedigs OUV får godkännas utan tillräcklig förhandsbedömning samt, vid behov, tydligt definierade åtgärder för att minimera eventuell påverkan.¹¹¹ Skillnaden mellan rapporterna visar att de värderar samma process, men på olika sätt. För Unesco blir HIA processen ett exempel på planeringssystemets svagheter. För Italien blir processen istället ett exempel på hur skyddet av OUV successivt stärks och formaliseras. Samtidigt visar jämförelsen att det avgörande inte är hur tydligt principerna är formulerade, utan om de faktiskt kommer till verkan tidigt nog i planeringsprocessen.

¹⁰⁶ World Heritage Committee, *State of conservation of properties*, 3.

¹⁰⁷ Ibid.

¹⁰⁸ Ibid.

¹⁰⁹ Municipality of Venice, *Venice and its Lagoon*, 43-44.

¹¹⁰ Municipality of Venice, *Venice and its Lagoon*, 46.

¹¹¹ Ibid.

6.2 Turism som hot, resurs och styrningsproblem

“Tourism pressure remains a critical challenge for the property, continuing to exert a significantly detrimental impact on its OUV”.¹¹² På det viset beskrivs Venedigs turisttryck i Unescos rapport. Det behandlas alltså främst som något som har en markant negativ påverkan på världsarvets OUV, och inte bara bidrar till trängsel eller andra praktiska problem i staden. Turismen blir därmed en bevarandefråga för världsarvet Venedig, inte enbart en fråga om besöksnäring. Det framställs tydligt i rapporten att turismens påverkan inte kan avgränsas till enbart själva stadskärnan. Förbudet mot stora fartyg i San Marco-bassängen och Giudecca-kanalen lyfts fram som positivt, men Unesco varnar samtidigt för att nya lösningar för sjötrafik måste bedömas försiktigt. Om nya anöringsplatser eller förändrade vattenvägar leder till ökad trafik kan det skapa ytterligare belastningar på lagunen och världsarvets OUV.¹¹³ Turismen framställs därmed också som en fysisk och miljömässig belastning på hela världsarvsområdet.

Den italienska statens bevarandestatus rapport från 2026 ignorerar inte dessa risker, däremot ses turismen mer som en mångtydig situation. Turismen beskrivs som en grundläggande resurs för Venedig och dess lagun, samt som ett av de mest framstående svårigheterna när det gäller bevarandet av världsarvets OUV.¹¹⁴ Den formuleringen synliggör spänningen mellan turismens ekonomiska betydelse och behovet av att skydda Venedigs OUV. Följaktligen beskrivs lösningen som att styra turismen på ett mer hållbart sätt. Italiens rapport beskriver att turismens styrning måste sammanföras med bland annat världsarvsskydd, stadens fortsatta attraktivitet samt invånarnas välbefinnande.¹¹⁵ Detta gör att hållbarhetsperspektivet blir centralt. I den italienska rapporten framställs hållbar turism inte enbart som en fråga om att minska miljöpåverkan.¹¹⁶ Det handlar också om att skapa en balans mellan stadens ekonomiska intressen, invånarnas sociala villkor samt de kulturhistoriska värden som behöver bevaras. Turismen lyfts fram som en fortsatt viktig resurs för Venedig, men den får inte ske på bekostnad av invånarnas livskvalitet eller just de värden som ligger till grund för världsarvsstatusen.¹¹⁷ Unescos rapport uppmanar även Italien om att intäkter genererade från åtgärder för att hantera turismen, exempelvis avgiften för dagsbesökare, bör användas till att

¹¹² World Heritage Committee, *State of conservation of properties*, 3.

¹¹³ World Heritage Committee, *State of conservation of properties*, 4.

¹¹⁴ Municipality of Venice, *Venice and its Lagoon*, 55.

¹¹⁵ Municipality of Venice, *Venice and its Lagoon*, 54-55.

¹¹⁶ Municipality of Venice, *Venice and its Lagoon*, 52.

¹¹⁷ Municipality of Venice, *Venice and its Lagoon*, 54-55.

stötta världsarvets bevarande samt lokalbefolkningens livskvalitet.¹¹⁸ Den utnyttjas till just det, poängterar Italiens rapport. I huvudsak går det till markskötsel, renhållning samt förfiningen av sevärdheter.¹¹⁹ Detta framställer inte bara turismen som en belastning, men även som en betydande resurs för staden och dess invånare. Målet mot hållbar turism blir på så sätt ett försök att förena två motstridande behov, att bevara Venedigs OUV och samtidigt fortsätta att dra nytta av turismens ekonomiska betydelse.

Unesco är dock inte enbart kritisk i sin rapport. De belyser flera åtgärder som redan införts för att hantera turisttrycket. Rapporten nämner bland annat avgifts- och bokningskraven för dagsbesökare, olika verktyg för besöksstyrning och reglering av korttidsuthyrning.¹²⁰ Trots detta uppmärksammar Unesco att åtgärderna ännu inte har lett till någon märkbar förbättring.¹²¹ Här tydliggörs Unescos frustration: det räcker inte att införa system och åtgärder om de inte i själva verket minskar trycket på världsarvet.

Av den anledningen uttrycker rapporten att det finns ett akut behov av en särskild och heltäckande “Sustainable Tourism Management Plan” för världsarvet.¹²² Det starka ordvalet visar hur seriöst Unesco ser på den rådande situationen. Det syns ytterligare när rapporten betonar att effekten av bland annat överturism och klimatförändringar utgör en allvarlig risk för att orsaka permanent, oåterkallelig skada på Venedigs OUV.¹²³ Denna plan bör baseras på systematisk datainsamling samt ta hänsyn till platsens bärförmåga. För att vara fullständigt effektiv krävs det även att den ska kunna stödjas av lämpliga juridiska ramar som möjliggör framtagandet och implementeringen av nödvändiga restriktiva åtgärder.¹²⁴ Således har Unesco en tydlig ståndpunkt gällande turism i Venedig, problemet är inte bara mängden besökare, det är också avsaknaden av tillräckligt effektiva medel för att faktiskt styra och begränsa besöksflödena.

Italiens rapport framförs denna styrning framför allt genom “Destination Management Plan” för 2025–2027. Den beskrivs som ett verktyg för att främja mer hållbara former av turism, genom att bland annat sprida turismen över ett större geografiskt område och minska

¹¹⁸ World Heritage Committee, *State of conservation of properties*, 3.

¹¹⁹ Municipality of Venice, *Venice and its Lagoon*, 58.

¹²⁰ World Heritage Committee, *State of conservation of properties*, 2.

¹²¹ World Heritage Committee, *State of conservation of properties*, 3.

¹²² Ibid.

¹²³ World Heritage Committee, *State of conservation of properties*, 4.

¹²⁴ World Heritage Committee, *State of conservation of properties*, 3.

säsongsberoendet. Säkerställandet av destinationens långsiktiga konkurrenskraft understryks även.¹²⁵ Det visar återigen att Italien inte ser turismen som något som ska stoppas, utan som något de vill reglera samtidigt som dess ekonomiska betydelse fortsatt tillvaratas. Ett annat program som presenteras i rapporten är Smart Control Room. Systemet beskrivs som ett sätt att samla in data och övervaka besöksflöden i realtid.¹²⁶ Detta svarar delvis på Unescos krav på systematisk datainsamling, samtidigt som det demonstrerar att Italien vill hantera turisttrycket. Bättre kunskap om hur besökarna rör sig i staden leder till planeringen av mer träffsäkra åtgärder. Rapporten påpekar att Smart Control Room varit väsentligt i verkställandet av åtgärder mot överturismen. Däribland betonas SCR:s centrala roll i övervakningen och hanteringen av Access fee systemet, vilket är ett konkret exempel på denna typ av turismstyrning.¹²⁷ Systemets målsättning är bland annat att motverka så kallad "hit-and-run tourism", alltså korta dagsbesök.¹²⁸ Det skildras i Italiens rapport som ett mycket värdefullt system¹²⁹, vilket Unesco inte direkt instämmer på då de inte anser att tillräckligt har gjorts för att avsevärt minska antalet dagliga besökare.¹³⁰ Skillnaden mellan rapporterna handlar alltså om hur åtgärden värdesätts. I den italienska rapporten ligger fokus på att systemet skapar bättre kontroll, mer data och nya möjligheter att påverka besöksflödena.¹³¹ Unescos rapport bedömer däremot samma typ av åtgärder utifrån deras faktiska resultat. Ett administrativt fungerande system är otillräckligt om antalet dagsbesökare fortfarande inte minskar tillräckligt och korttidsuthyrningen inte begränsas på ett sätt som skyddar invånarnas intressen.¹³² Detta tydliggör spänningen mellan bevarande, ekonomiska intressen och social hållbarhet särskilt mycket. Turismen ska fortsätta ha ekonomisk betydelse, men inte på bekostnad av världsarvets OUV eller invånarnas möjlighet att leva kvar i staden.

6.3 Klimatförändringar och lagunmiljö

Klimatförändringar och översvämningar framställs både i Italiens och Unescos rapporter som centrala utmaningar för världsarvet Venedigs långsiktiga bevarande. I detta fall handlar det alltså utöver administrativa svagheter även om stadens fysiska sårbarhet som en stad i vatten.

¹²⁵ Municipality of Venice, *Venice and its Lagoon*, 52

¹²⁶ Ibid.

¹²⁷ Municipality of Venice, *Venice and its Lagoon*, 54.

¹²⁸ Municipality of Venice, *Venice and its Lagoon*, 56.

¹²⁹ Municipality of Venice, *Venice and its Lagoon*, 57.

¹³⁰ World Heritage Committee, *State of conservation of properties*, 6.

¹³¹ Municipality of Venice, *Venice and its Lagoon*, 57.

¹³² World Heritage Committee, *State of conservation of properties*, 3.

Materialet betonar att den stigande havsnivån och ökade översvämningensrisken utgör ett hot mot stadens historiska byggnader samt lagunens fysiska struktur.¹³³ Klimatfrågan blir därmed en väsentlig del av bevarandet av Venedigs OUV.

Unesco erkänner att Italien har genomfört betydande insatser inom detta område och rapporten lyfter således fram ett flertal olika åtgärder som Italien har genomfört eller planerar. Några av åtgärderna som nämns är förstärkningen av flodbankar och säkerhetsåtgärder runt Piazza San Marco. MoSE-systemet framställs som en betydande teknisk lösning i skyddet av världsarvet mot översvämningar och Unesco betonar att systemet har använts många gånger samtidigt som relaterade övervaknings- och mildringsarbeten fortgår. Vidare belyser rapporten den nya "Lagoon Authority" som en viktig del av arbetet då den ska samordna infrastruktur- och miljöåtgärder samt styra och underhålla MoSE-systemet.¹³⁴ Detta visar att klimatproblemet i hög grad hanteras genom fysiska och tekniska lösningar. Detta styrks av den italienska statens rapport från 2026 i vilken MoSE-systemet och övervakningsarbetet framställs som centrala delar av klimatförvaltningen. Rapporten lyfter bland annat fram Venedigs "Tide Forecasting and Warning Center". Organisationen jobbar med att samla in meteorologisk och marin data med syftet att förutse acqua alta och samordna MoSE-systemet.¹³⁵ Italien skildrar alltså klimatarbetet som ett nätverk bestående av teknisk övervakning, prognoser och samordning och inte bara som en fysisk barriär mellan lagunen och havet.

Samtidigt är Unescos hållning till Italiens hanterande av klimatutmaningarna inte helt okritisk. De uppskattar utvecklingen av en ny "Sustainable Energy and Climate Action Plan", PAESC, samt studien syftad till att undersöka och mildra effekterna av klimatförändringar på kulturarv. Däremot uppmanar Unesco Italien att införa mer specifika verktyg relaterade till Venedigs OUV, exempelvis en särskild databas med klimatinformation kopplad till världsarvets OUV. Vidare efterfrågar Unesco även skapandet av prediktiva modeller och integrering av möjliga åtgärder i den uppdaterade förvaltningsplanen. Unescos ställningstagande uppvisar därmed samma mönster som tidigare avsnitt; de erkänner att Italien har tagit till åtgärder, men menar också att de behöver kopplas tydligare till

¹³³ World Heritage Committee, *State of conservation of properties*, 2-3; Municipality of Venice, *Venice and its Lagoon*, 30

¹³⁴ World Heritage Committee, *State of conservation of properties*, 3.

¹³⁵ Municipality of Venice, *Venice and its Lagoon*, 26-27

världsarvets värde och förvaltning.¹³⁶ Unescos rapport understryker alltså att klimatfrågan utöver att kunna reagera på översvämningar i stunden även handlar om att klimatändringarnas effekter ska kunna förutses, mätas och planeras in i Venedigs långsiktiga förvaltning. Samtidigt framställs detta i den italienska rapporten som ett område där arbete redan pågår. Rapporten visar att kommunerna som ingår i världsarvet aktivt arbetar med PAESC och samlar in samt analyserar data om klimatrisker, utsläpp och mildrande åtgärder. Dessutom beskriver rapporten dessa planer som viktiga i bevarandet av Venedigs OUV och resiliens.¹³⁷ På så sätt svarar Italien på Unescos begäran genom att belysa pågående, befintliga projekt. Unesco efterfrågar dock en tydligare koppling mellan klimatdata, OUV-attribut och förvaltningsplan, medan Italien framställer arbetet som en bredare del av både lokal och regional klimatanpassning.

Klimatförändringar formuleras alltså av Unesco som ett hot både mot det fysiska Venedig och de värden som ligger till grund för stadens världsarvsstatus. Det innebär att om byggnader och landskap skadas av faktorer såsom översvämningar, erosion eller förändringar i lagunens ekosystem, skadas även världsarvets OUV.¹³⁸ På så sätt handlar åtgärderna snarare om att bevara Venedigs historiska samt ekologiska sammanhang än bara om att hindra vatten från att komma in i lagunen. Detta kan kopplas till hållbarhetsaspekten. I teoridelen beskrivs ekologisk hållbarhet som ett långsiktigt bevarande av ekosystemens egenskaper, medan hållbar utveckling handlar om att tillgodose samtidens behov utan att äventyra framtida generationers möjligheter. Denna dynamik syns tydligt i Unescos rapport. MoSE tillsammans med andra skyddssystem kan vid behov skydda världsarvet från akuta översvämningar, men dessa tekniska åtgärder får inte hanteras på ett sätt som påverkar lagunens ekologiska egenskaper negativt ur ett långsiktigt perspektiv. Den italienska rapporten försöker i sin tur hantera denna balans genom att framställa klimatfrågan som en väsentlig del av den uppdaterade förvaltningsplanen för 2024-2030. Vidare beskriver rapporten att klimatanpassningen inte endast kopplas till skyddet av staden, utan även till Venediglagunens ekologiska och hydrauliska balans.¹³⁹ Det innebär att Venedigs kulturarv inte kan bevaras långsiktigt om inte lagunens ekologiska egenskaper också skyddas.

¹³⁶ World Heritage Committee, *State of conservation of properties*, 4-5.

¹³⁷ Municipality of Venice, *Venice and its Lagoon*, 26-27

¹³⁸ World Heritage Committee, *State of conservation of properties*, 4-5.

¹³⁹ Municipality of Venice, *Venice and its Lagoon*, 29-30

Samma typ av övervägning syns även i frågan om stora fartyg och kryssningar. Unesco belyser i sin rapport det fortsatta förbudet av stora fartyg i San Marco-bassängen samt Giudeccakanalen som mycket positivt. Samtidigt varnar rapporten för de miljörelaterade konsekvenser som kan komma att uppstå från nya hamn- och båttrafiklösningar. Eventuella nya anöringsplatser och förändrade vattenvägar kan leda till ökad trafik av mindre båtar i lagunen, vilket i sin tur kan påverka Venedigs OUV och lagunens sårbara miljö. Unesco sätter därför stor vikt vid att strategiska bedömningar ska genomföras innan sådana projekt inleds.¹⁴⁰ I Italiens rapport framställs de kryssningsrelaterade åtgärderna däremot som en del av ett bredare försök att rädda lagunen. I rapporten betonar Italien att stora fartyg sedan 2021 inte längre får passera genom San Marco-bassängen, San Marco-kanalen samt Giudeccakanalen. Samtidigt understryker Italien att framtida eventuella lösningar relaterat till hamnens struktur ska genomgå strategiska miljöbedömningar.¹⁴¹ På så sätt framställs hamnfrågan som en del av Venediglagunens ekologiska förvaltning. Skillnaden mellan de två rapporterna ligger huvudsakligen i betoningen. Unesco fokuserar på de nya negativa effekter som kan komma att uppstå i samband med nya lösningar för Venedigs sjötrafik. Italien lyfter å andra sidan fram att reglering, miljöbedömningar samt omdirigering av stora fartyg redan är en del av lagunens bevarande. Här blir det tydligt att stadens miljöförvaltning inte endast handlar om översvämningar utan också om hur lagunens vattenmiljö används, regleras och förändras.

7. Slutsatser

Uppsatsens syfte var att undersöka hur Venedig framställs och hanteras som världsarv i Unescos och Italiens rapportering, med särskilt fokus på bevarande, turism och hållbarhet. Genom en kvalitativ innehållsanalys av Unescos *State of Conservation of Properties Inscribed on the World Heritage List* från 2025 och Italiens *State of Conservation Report by the State Party* från 2026 har uppsatsen undersökt hur utmaningar beskrivs, vilka lösningar som lyfts fram samt hur spänningar mellan Venedigs OUV, turismens ekonomiska betydelse, stadens sociala hållbarhet och klimatrelaterade miljöutmaningar synliggörs i materialet. Utifrån analysen kan ett flertal slutsatser dras. En övergripande slutsats är att Venedig i både Unescos och Italiens rapportering framställs som ett världsarv präglad av komplexa och sammanflätade utmaningar. Centralt är bevarandet av Venedigs OUV, men dessutom

¹⁴⁰ World Heritage Committee, *State of conservation of properties*, 5.

¹⁴¹ Municipality of Venice, *Venice and its Lagoon*, 35/36

turismens påverkan, klimatförändringar och stadens sociala utveckling. Det tydliggörs att Venedig är mycket mer än bara en historisk stad med värdefulla monument. I materialet framstår Venedig som en perfekt representation av hur en plats parallellt kan vara en levande stad, ett turistmål, en ekonomisk resurs samt ett mycket sårbart ekosystem.

Rapporterna behandlar i stor utsträckning samma grundläggande problem, men skillnaden ligger framför allt i hur rapporterna värderar problemen och de åtgärder som presenteras. Unescos rapport betonar otillräcklig implementering av åtgärder och återkommande brister. Italiens rapport lyfter däremot fram att systemen för att skydda världsarvet håller på att utvecklas. Detta gäller bland annat GIS-system, Skyline Policy och Heritage Impact Assessments. Dessa system klargör att Venedigs förvaltning i hög grad kännetecknas av expertkunskap, tekniska system och internationell granskning, vilket kan sättas i samband med Smiths begrepp Authorized Heritage Discourse.

Den tydligaste spänningen mellan bevarande, ekonomiska intressen och social hållbarhet blir synlig i 6.2 Turism som hot, resurs och styrningsproblem. Där beskrivs turismen både som en grundläggande resurs för Venedig, och som ett framstående hot mot världsarvets OUV samt invånarnas livskvalitet. Italien lyfter fram flera olika åtgärder för att motverka överturismen, medan Unesco inte anser att tillräckliga resultat har uppnåtts. Spänningen är därmed grundad i om turismen kan fortsätta att ha en väsentlig ekonomisk betydelse framöver utan att försämra läget för Venedigs OUV och lokalbefolkningen.

På liknande sätt visar klimat- och miljöfrågorna att bevarandet av Venedig är en mångfacetterad fråga. Det går inte att separera Venedig från lagunens ekologiska och fysiska förutsättningar. Italien lyfter fram sitt klimatarbete som ett pågående arbete som bygger på övervakningssystem, klimatanpassning och samordning mellan inblandade kommuner och myndigheter. Återigen betonar Italien vad som görs, medan Unesco inriktar sig på vad som fortfarande saknas.

8. Referenslista

Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling, Svenska FN-förbundet 2023.

Hämtad 24/04-2026 från:

<https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/vad-gor-fn/fns-arbete-for-utveckling-och-fattigdomsbekampning/agenda2030-och-de-globala-malen/>

Angeloni, Silvia, *Cultural Tourism and Well-Being of the Local Population in Italy*, Theoretical and Empirical Researches in Urban Management, vol. 8, nr 3, augusti 2013, 17–31. Hämtad 19/05 från:

<https://www.jstor.org/stable/24873354>

Baldin, Andrea, Bertocchi, Dario och Camatti, Nicola, *Crowding-in and (temporary) crowding-out in Venice: The effect of cultural events on residents*, Tourism Economics, 2024.

Hämtad 12/04-2026 från:

<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/13548166241233773>

Bennett, Catherine, *'We can't wait': Venice already seeking floods plan B five years after barriers' launch*, *The Guardian*, 18/04-2026. Hämtad 08/05-2026 från:

<https://www.theguardian.com/world/2026/apr/18/venice-flood-barrier-plan-b-rising-sea-level>

Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.), *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, 3., [utök.] uppl., Studentlitteratur, Lund, 2012

Bernardi, Monica, *The impact of AirBnB on our cities: Gentrification and 'disneyfication' 2.0*, LABORatory for the GOVERNance of the City as a Commons, 02/10-2018.

Hämtad 28/04-2026 från:

<https://labgov.city/theurbanmedialab/the-impact-of-airbnb-on-our-cities-gentrification-and-disneyfication-2-0/>

Bertocchi, Dario, Camatti, Nicola, Giove, Silvio och Van der Borg, Jan, *Venice and Overtourism: Simulating Sustainable Development Scenarios through a Tourism Carrying Capacity Model*, *Sustainability*, vol. 12, nr 2, 09/01-2020, artikel 512. Hämtad 23/04-2026 från:

https://www.mdpi.com/2071-1050/12/2/512?utm_source=researchgate.net&utm_medium=article

Bertocchi, Dario och Visentin, Francesco, “*The Overwhelmed City*”: *Physical and Social Over-Capacities of Global Tourism in Venice*, *Sustainability*, vol. 11, nr 24, 05/12-2019, artikel 6937. Hämtad 02/05-2026 från:

https://www.mdpi.com/2071-1050/11/24/6937?utm_source=researchgate.net&utm_medium=article

Bettiza, Sofia, *Unesco recommends adding Venice to endangered list*, BBC News, 01/08-2023. Hämtad 07/05-2026 från:

<https://www.bbc.com/news/world-europe-66362971>

Bohm, Ingela & Sundqvist, Joachim, *Qualitative content analysis: A step-by-step guide for beginners to the method, theories, epistemology, ontology, and rigour*, *The Qualitative Report*, 30(9), 4236-4263, 2025. Hämtad 06/03-2026 från:

<https://nsuworks.nova.edu/tqr/vol30/iss9/1/>

Cacaci, Elisa och Carciotti, Sara, *Venice Landscape: Between the World Heritage Site and Cruise Tourism*, *Sustainable Mediterranean Construction*, Special Issue nr 4, 2020, 85–88. Hämtad 07/04-2026 från:

<https://www.sustainablemediterraneanconstruction.eu/en/edizioni-speciali/si-2020-04/si-2020-04-085/>

Charter of National Commissions for UNESCO, Unesco, senast uppdaterad 11/02-2026. Hämtad 02/05-2026 från:

<https://www.unesco.org/en/legal-affairs/charter-natl-coms>

City of Venice, *Integrated Action Plan: Enhancing sustainable tourism in Venice*, URBACT/Tourism Friendly Cities, 2022. Hämtad 11/04-2026 från:

https://urbact.eu/sites/default/files/2023-01/TFC_IAP%20Venice.pdf

City of Venice, Tourism Department, *Yearbook of Tourism: Data 2024*.

Constitution, Unesco, senast uppdaterad 30/01-2026. Hämtad 02/05-2026 från:

<https://www.unesco.org/en/legal-affairs/constitution>

Core functions, Unesco. Hämtad 02/05-2026 från:

<https://www.unesco.org/en/core-functions>

da Mosto, Jane, Bertolini, Camilla, Markandya, Anil, Nunes, Paulo A.L.D., Spencer, Tom, Palaima, Arnas och Onofri, Laura, *Rethinking Venice from an Ecosystem Services Perspective*, Working Paper 023.2020, Fondazione Eni Enrico Mattei, november 2020.

Hämtad 19/05-2026 från:

<https://www.jstor.org/stable/resrep27683>

Ekologisk hållbarhet, KTH, senast uppdaterad 15 januari 2024. Hämtad 22/04-2026 från:

<https://www.kth.se/om/miljo-hallbar-utveckling/utbildning-miljo-hallbar-utveckling/verkygslada/sustainable-development/ekologisk-hallbarhet-1.432074>

Ekonomisk hållbarhet, KTH, senast uppdaterad 15 januari 2024. Hämtad 22/04-2026 från:

<https://www.kth.se/om/miljo-hallbar-utveckling/utbildning-miljo-hallbar-utveckling/verkygslada/sustainable-development/ekonomisk-hallbarhet-1.431976>

Elmi, Marianna och Hinna, Alessandro, *Global Cultural Policies and Their Management: The Case of Italian UNESCO World Heritage Sites*, i Thomas R. Klassen, Denita Cepiku och T.J. Lah (red.), *The Routledge Handbook of Global Public Policy and Administration*, Routledge, 2017, 241–251

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Towns, Ann E. & Wängnerud, Lena, *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*, Femte upplagan, Wolters Kluwer, Stockholm, 2017

Fegler, Cecilia och Unemo, Lena, *Vad är hållbar utveckling?*, Finansdepartementet, 2000.

Hämtad 22/04-2026 från:

<https://www.regeringen.se/contentassets/3ab5d21a2c1d48068b80ac150b8daf3b/bilaga-7-vad-ar-hallbar-utveckling-kapitel-1-5>

Foot, John, *Venice – Lagoon and tides*, *Encyclopaedia Britannica*, senast uppdaterad 09/05-2026. Hämtad 11/05-2026 från:

<https://www.britannica.com/place/Venice/Lagoon-and-tides>

Frågor & svar om världsarv, Svenska Unescorådet, senast uppdaterad ??/?? 2025. Hämtad 22 maj 2026 från:

<https://unesco.se/kultur/varldsarv/fragor-svar-om-varldsarv/>

Giuffrida, Angela, *Italy bans cruise ships from Venice lagoon after Unesco threat*, *The Guardian*, senast uppdaterad 14/07-2021. Hämtad 05/05-2026 från:

<https://www.theguardian.com/world/2021/jul/13/italy-bans-cruise-ships-from-venice-lagoon-after-unesco-threat>

Globala målen för hållbar utveckling, Svenska FN-förbundet, 2023. Hämtad 26/04-2026 från:

<https://fn.se/globala-malen-for-hallbar-utveckling/>

Governing Bodies, Unesco. Hämtad 22/05-2026 från:

<https://en.unesco.org/about-us/governance>

Graneheim, Ulla H. & Lundman, Berit, *Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness*, *Nurse Education Today*, Elsevier, 106, 24/02-2004

Hawkes, Jon, *The Fourth Pillar of Sustainability: Culture's Essential Role in Public Planning*, Cultural Development Network, Melbourne, 2001

Heritage Impact Assessments at World Heritage Properties: Database and Guidance Tools, Unesco. Hämtad 02/05-2026 från:

<https://whc.unesco.org/en/activities/907/>

Il sorpasso, OCIO – Osservatorio Civico sulla casa e la residenza Venezia, 09/09-2023.

Hämtad 21/04-2026 från:

<https://ocio-venezia.it/report/sorpasso>

Immateriellt kulturarv, Nationalencyklopedin. Hämtad 03/03-2026 från:

<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/immateriellt-kulturarv>

Jelinčić, Daniela Angelina och Tišma, Sanja, *Ensuring Sustainability of Cultural Heritage through Effective Public Policies*, Urbani Izziv, vol. 31, nr 2, 2020, 78–87. Hämtad 19/05 från: <https://www.jstor.org/stable/26970052>

Kultur, Nationalencyklopedin. Hämtad 25/03-2026 från:
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/kultur>

Kulturarv, Nationalencyklopedin. Hämtad 25/03-2026 från:
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/kulturarv?isSearchResult=true>

Large cruise ships banned from entering Venice Lagoon, Unesco, 06/04-2021. Hämtad 04/05-2026 från:
<https://whc.unesco.org/en/news/2272>

Magnússon, Gunnlaugur, ”... och det är sakens kärna”. *Om kvalitativa innehållsanalyser*, 2024. Hämtad 04/03-2026 från:
<https://cdforskning.no/cdf/catalog/view/215/1231/10767>

Multimedia, MOSE Venezia. Hämtad 03/05-2026 från:
<https://mosevenezia.eu/multimedia/>

Ndrevataj, Mersida, *Cultural Sustainability for Sustainable Cities Development: Notes from UNESCO and Venice City*, i P. Wollmann m.fl. (red.), *The Sustainable Organization*, Springer Nature Switzerland AG, 2025, 219–235

Outstanding Universal Value, Unesco. Hämtad 27/04-2026 från:
<https://whc.unesco.org/en/glossary/327>

Progetto, MOSE Venezia. Hämtad 03/05-2026 från:
<https://mosevenezia.eu/progetto>

Serie storica pop. res. per zone - dal 1871 al 2025, Comune di Venezia, 2025.
Venice and its Lagoon, Unesco. Hämtad 16/04-2026 från:
<https://whc.unesco.org/en/list/394/>

Smith, Laurajane, *Uses of heritage*, Routledge, New York, 2006

Social hållbarhet, KTH, senast uppdaterad 15 januari 2024. Hämtad 22/04-2026 från:
<https://www.kth.se/om/miljo-hallbar-utveckling/utbildning-miljo-hallbar-utveckling/verktygslista/sustainable-development/social-hallbarhet-1.373774>

Soini, Katriina och Dessen, Joost, *Culture-Sustainability Relation: Towards a Conceptual Framework*, Sustainability, vol. 8, nr 2, 2016, artikel 167. Hämtad 04/05-2026 från:
<https://www.mdpi.com/2071-1050/8/2/167>

Somers Cocks, Anna, *Why Italy Should Allow Venice to be Put on the UNESCO List of Endangered Sites*, Institute of Art and Law, 14/09-2023. Hämtad 07/05-2026 från:
<https://ial.uk.com/why-italy-should-allow-venice-to-be-put-on-the-unesco-list-of-endangered-sites/>

The Criteria for Selection, Unesco. Hämtad 28/02-2026 från:
<https://whc.unesco.org/en/criteria/>

Trovò, Francesco, *The UNESCO Site "Venice and its Lagoon": Cultural Heritage Protection Policies*, The International Archives of the Photogrammetry, Remote Sensing and Spatial Information Sciences, vol. XLIV-M-1-2020, 2020, 559–564.

Vad är hållbarhet?, Lunds universitets Hållbarhetsforum, senast uppdaterad 9 februari 2024. Hämtad 18/04-2026 från:
<https://www.hallbarhet.lu.se/forskning/vad-ar-hallbarhet>

Von Droste zu Hülshoff, Bernd, *Man-made Climate Change: A Major Challenge for World Heritage Conservation*, i Sabine von Schorlemer och Sylvia Maus (red.), *Climate Change as a Threat to Peace: Impacts on Cultural Heritage and Cultural Diversity*, Peter Lang AG, 2015, 27–32. Hämtad 18/04-2026 från:
<https://www.jstor.org/stable/j.ctv2t4cyp.5>

What is Intangible Cultural Heritage?, Unesco, 2011. Hämtad 02/03-2026 från:
<https://ich.unesco.org/en/what-is-intangible-heritage-00003>

World Heritage, Unesco. Hämtad 27/04-2026 från:
<https://whc.unesco.org/en/about/>

World Heritage Committee, *State of conservation of properties inscribed on the World Heritage List: Venice and its Lagoon (Italy)*, Unesco, WHC/23/45.COM/7B.Add, 31/07-2023. Hämtad 09/05-2026 från:

<https://whc.unesco.org/en/documents/199654>

World Heritage in Danger, Unesco. Hämtad 29/05-2026 från:

<https://whc.unesco.org/en/danger/>

World Heritage List, Unesco. Hämtad 27/04-2026 från:

<https://whc.unesco.org/en/list/>

Yan Zhang & Barbara M. Wildemuth, *Qualitative analysis of content*, 2009, Hämtad 04/03-2026 från:

https://pages.ischool.utexas.edu/yanz/Content_analysis.pdf

Zanini, Francesco, Lando, Fabio och Bellio, Manuel, *Effects of Tourism on Venice: Commercial Changes over 30 Years*, Working Paper nr 33/WP/2008, Department of Economics, Ca' Foscari University of Venice, 2008

Zheng, Tongyue, *Negotiating Conflicts Between Cultural Values and Economic Interests in The Development of Cultural Heritage Tourism Projects, Highlights in Business, Economics and Management*, vol. 60, 2025, 48–53. Hämtad 23/03-2026 från:

<https://hbem.org/index.php/OJS/article/view/568>

9. Analysmaterial

World Heritage Committee, *State of conservation of properties inscribed on the World Heritage List: Venice and its lagoon (Italy)*, Unesco, WHC/25/47.COM/7B.Add.2.Corr, 02/07-2025. Hämtad 08/04-2026 från:

<https://whc.unesco.org/en/documents/221397>

Municipality of Venice, *Venice and its Lagoon (Italy) (394): Conservation status report pursuant to Decision 47 COM 7B.113 of the World Heritage Committee*, 01/02-2026. Hämtad 08/04-2026 från:

<https://whc.unesco.org/en/list/394/documents/>